

آموزش در دوران پسا کرونا

(جهش در تولید محصولات آموزشی)

سال جدید تحصیلی را در حالی شروع می‌کنیم که شهرهایی از کشورمان در شرایط وضعیت قرمز کرونا قرار دارند؛ بسیاری از دولت‌ها در پی انتشار ویروس کرونا، برای مهار آن، مدرسه‌ها را تعطیل کردند. این تعطیلی در بسیاری از کشورها بیش از ۶۰ درصد جمعیت دانش‌آموزی جهان را تحت‌تأثیر قرار داد. براساس برآورد «یونسکو»، آموزش ۱/۳ میلیارد کودک در ۱۸۶ کشور جهان تحت‌تأثیر شیوع بیماری کرونا قرار گرفته است. کشورها با توجه به زمان اندک موجود و افزایش نگرانی بابت از دست رفتن زمان آموزش و آسیب‌پذیری فرایند آموزش، بلافاصله آموزش مجازی را جایگزین آموزش‌های حضوری کردند. روی آوردن نظام‌های آموزشی کشورها به آموزش برخط (آنلاین)، نیازهای جدید آموزشی را، هم از لحاظ زیرساخت‌های اینترنتی و دسترسی به ابزاری مانند لپ‌تاپ، تبلت و یا گوشی هوشمند، و هم از لحاظ رویکردهای نوین آموزشی به‌وجود آورده است. در کشور ما هم متأثر از این رویداد مدرسه‌ها تعطیل شدند، اما آموزش متوقف نشد. حتی این چالش به فرصت تبدیل شد و جهش در تولید محصولات آموزشی رخ داد (در شرایط عادی بیش از هفت هشت سال طول می‌کشید) و محتواهای بسیار ارزنده‌ای توسط معلمان تولید شد. از آنجا که وضعیت دسترسی به آموزش دارای کیفیت برای کودکان غیراتباع کشور، پناهنده و بی‌خانمان شده داخلی در اثر سیل و زمین لرزه و سایر گروه‌های کودکان به حاشیه رانده شده، برخی گروه‌های خاص قومی یا زبانی، از نظر فرصت‌های برابر برای دسترسی به آموزش از طریق برخط در تمامی شهرها و روستاها نمی‌تواند یکسان باشد، گزینه دیگر استفاده از آموزش فراگیر از طریق تلویزیون ملی است. ما در زمان جنگ هم از همین شیوه استفاده کرده‌ایم، اما آن موقع ضریب نفوذ تلویزیون خیلی پایین‌تر بود و از نظر فنی، زیرساختی و زمان پخش محدودیت داشت. امروز تلویزیون با ضریب نفوذ بیش از ۹۸ درصد، بالاترین ظرفیت را در سطح کشور دارد و می‌تواند به دانش‌آموزان در زمینه آموزش کمک کند. با توجه به اینکه دسترسی خانواده‌ها به تلویزیون بسیار بیشتر از اینترنت و تجهیزات الکترونیکی جدید است، می‌توان بر آموزش از طریق شبکه‌های تلویزیونی برای فراگیرندگان در دوران کرونا بیشتر تکیه کرد. علاوه بر اینکه دانش‌آموزان سراسر کشور می‌توانند از سطح آموزشی مناسبی برخوردار شوند.

از سوی دیگر نگرش اولیا و دانش‌آموزان به این شیوه آموزش است که آن را می‌توان به سه قسم تقسیم کرد:

- بسیاری از دانش‌آموزان در انتظار بازگشت به مدرسه و یادگیری در شرایطی هستند که می‌شناسند و به آن عادت کرده‌اند.

- گروه دیگری در خانه نشسته‌اند و واقعاً نمی‌دانند که چه باید بکنند.

- تنها یک سوم دانش‌آموزان تجربه موفق در یادگیری مستقل و بدون حضور معلم دارند. آن‌ها با پشتیبانی اولیا این نحوه آموزش را می‌پذیرند و حتی خیلی کامل‌تر از آموزش‌های مدرسه می‌آموزند.

در شرایط همه‌گیری بیماری کرونا و ادامه‌دار بودن این مشکل، هیچ کس نمی‌تواند از آنچه در ماه‌های آینده رخ می‌دهد، اطمینان داشته باشد. اما لازم بود تا راه‌حلهایی برای آموزش دانش‌آموزان از راه دور اندیشیده شود؛ روش‌های آموزشی که کیفیت آموزش را برای همه دانش‌آموزان در سراسر کشور متناسب کند.

در اینکه همه‌گیری کرونا وسیع‌ترین و بزرگ‌ترین تأثیر را بر نظام آموزشی جهان از زمان آغاز نظام آموزشی رسمی تاکنون گذاشته است، شکی نیست. حتی در زمان جنگ‌های جهانی اول و دوم، تأثیر جنگ بر آموزش در کشورهای درگیر جنگ تا این حد نبوده است. زیرا در جنگ، بلاهای طبیعی و ... می‌توان با حداقل امکانات کلاس را برپا کرد، اما الان چطور؟

سال‌هاست که به دنبال شیوه‌هایی هستیم تا دانش‌آموزانی را پرورش دهیم که مستقل فکر کنند، مستقل یاد بگیرند و مسئولیت یادگیری را به‌عهده بگیرند و استعداد‌های خود را شکوفا سازند؛ یعنی یادگیرنده مادام‌العمر تربیت کنیم، اما توفیق چندانی نداشته‌ایم. همان‌طور که این همه‌گیری تمام محاسبات، آداب و رسوم، سنت‌ها و... را شکسته و فرهنگ‌های جدیدی را پدید آورده است، دیگر نمی‌توان انتظار داشت به روش‌های قبل از کرونا برگردیم، بیا باید در آموزش هم این تفاوت را ایجاد کنیم. نکاتی که باید در شیوه آموزش نیمه‌حضور و غیرحضور مدنظر قرار داد، عبارت‌اند از:

- مهم‌ترین نکته این است که هیچ دانش‌آموزی شادی ذاتی خود را برای یادگیری از دست ندهد.

- زمان آموزش کوتاه است و فرصت کافی برای درس دادن به بچه‌ها نداریم. مطالبی را که بچه‌ها در مدرسه برای فهمیدن آن‌ها هفته‌ها وقت داشتند، الان باید در مدت کوتاهی آموزش بدهیم.

بیان ساده و مفید محتوا ضروری است. دانش‌آموزان باید در کمتر از چند ساعت، مطلب را یاد بگیرند و محتوای درس‌ها را سریع‌تر بفهمند.

در استفاده از بسترهای موجود و شبکه‌های رشد، شاد و... از نظر شیوه ارائه، ارزشیابی، ابزارها و... تنوع لازم فراهم شود تا جذب دانش‌آموزان و بازده آموزش حداکثری شود.

امیدوارم بعد از پایان کرونا، شیوه‌های مدرن یادگیری در مدرسه‌ها تشویق شوند، اما مدرن کردن یادگیری، مثل مدرن کردن تجهیزات مدارس نباشد که فقط تخته هوشمند جانشین تخته سیاه شد.

والسلام